

ВІЛЬНІ ЕКОНОМІЧНІ ЗОНИ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ

Розглянуто теоретичні та практичні питання процесу створення і розвитку вільних економічних зон (ВЕЗ) в економіці України. Проаналізовано досвід функціонування ВЕЗ та виявлені основні тенденції їх розвитку. Розкриті особливості нормативно-правового забезпечення ВЕЗ в Україні, визначені передумови та проаналізовані практичні результати діяльності. Узагальнені результати функціонування зон в Україні, визначені перспективи їх подальшої розбудови.

Theoretical and practical issues of the establishment and development of free economic zones (FEZ) in Ukrainian economics is discussed. The experience of FEZ functioning is analysed and the basic tendencies of their development are revealed. The peculiarities of legal maintenance of FEZ in Ukraine are revealed, and the preconditions and the practical results of zones functioning are determined and analysed. The results of zones functioning in Ukraine are generalised, and the basic directions of their further development are determined.

Вільні економічні зони (ВЕЗ) надійно ввійшли у світову практику господарської діяльності. Згідно з різними джерелами інформації, в світі налічується від 400 до 2000 вільних економічних зон. За оцінками західних експертів, у 2008 році через ці зони пройшло до 37 % світового товарообігу [9].

Щодо України, то доцільність створення вільних економічних зон була задекларована Верховною Радою в жовтні 1992 р. в законі “Про загальні принципи створення і функціонування спеціальних (вільних) економічних зон” [1]. Зазначимо, що державну стратегію і тактику у розбудові спеціальних зон і територій пріоритетного розвитку визначають два основні нормативно-правові документи – постанови Кабінету Міністрів України “Про концепцію створення спеціальних (вільних) економічних зон в Україні” від 14 березня 1994 р. [2] та “Про заходи щодо створення та функціонування спеціальних (вільних) економічних зон і територій із спеціальним режимом інвестиційної діяльності” від 24 вересня 1999 р. [3].

Створення нормативно-правової бази по регулюванню діяльності ВЕЗ дало поштовх до прискорення роботи з формування такого типу утворень в Україні, що безпосередньо пов'язано із реалізацією цілей по активізації зовнішньої торгівлі, стимулюванню надходжень іноземних інвестицій, використанню зони для поглиблення зв'язку між внутрішньою економікою і світовим ринком, прискоренням росту певних економічних регіонів, ефективним використанню місцевих трудових, виробничих і сировинних ресурсів, досягненням нової інноваційної якості економіки, розширення експортної бази і розвитку виробництва товарів тощо.

Функціонування вільних економічних зон в Україні дало змогу в певній мірі розв'язати проблеми зайнятості і формування нових робочих місць у депресивних старопромислових або малозаселених районах з низьким рівнем економічного розвитку, активізувати зовнішню торгівлю, обмін знаннями і технологіями, стимулювати приплив іноземних інвестицій, розширити експортну базу, збільшити обсяги зовнішніх надходжень і поліпшити платіжний баланс та ефективно використати місцеві ресурси, що підкреслює їх актуальність в розрізі становлення міжнародних економічних відносин в Україні.

Різні аспекти становлення і функціонування вільних економічних зон широко розглядаються в науковій літературі, яка присвячена державному регулюванню, міжнародній економіці, підприємству, менеджменту й іншим науковим напрямкам. Серед авторів, які активно і плідно працюють в цьому напрямку варто виділити Авдокушина С.Ф., Данько Т.П., Ігнатова В.Г., Кругман П.Р., Кузьменко В.Д., Кухарську Н.А., Леусского А., Обстфельд Р., Семенова К.А., Сіваченко І.Ю., Теор Т.Р. та ін. У цих роботах широко висвітлені економіко-географічні та правові аспекти функціонування ВЕЗ в Україні та різних регіонах світу.

Загалом в Україні діють 11 спеціальних (вільних) економічних зон і ряд різних за масштабом територій пріоритетного розвитку в 9 регіонах. Зокрема є спеціальні зони зовнішньоторговельного, торговельно-виробничого, науково-технічного, туристично-рекреаційного спрямування: “Курортполіс Трускавець”, “Яворів” (Львівська область), “Донецьк”, “Азов” (Донецька область), “Порто-франко”, “Рені” (Одеська область), “Закарпаття” (Закарпатська область), “Миколаїв”, “Інтерпорт Ковель”, “Порт Крим” (м. Керч, АР Крим), “Славутич” (м. Славутич Київської області). Особливості їх територіального розташування та термінів створення відображено в таблиці 1.

Сьогодні процес створення спеціальних економічних зон в Україні заморожений. Це пов'язано з неоднозначним трактуванням переваг та недоліків таких зон органами влади та управління України, а також дуже специфічним ставленням до них з боку міжнародних фінансових організацій. Однією із базових проблем функціонування вільних економічних зон в Україні є зниження інноваційного потенціалу інвесторів, які розглядають їх лише як “податковий рай” для добре організованої місцевої бізнес-еліти. На цьому наголошують економісти з аналітичного відділу часопису “Економіст” [11, с. 79].

Вільні економічні зони приваблюють закордонних інвесторів ліберальними податками. Уряд планував, що пільгові умови оподаткування заохотять інвесторів укласти щонайменше 1,5 млрд дол., але, за останніми даними, інвестиції не перевищили і півмільйона, хоча і ці гроші дозволили створити 50 тис. робочих місць.

Територіальне розташування та терміни створення вільних економічних зон в Україні [9]

Назва	Територія розташування	Термін створення (рік)
1. Північно-кримська експериментальна економічна зона “Сиваш”	Міста Красноперекіпськ і Армянськ, а також Красноперекіпський район АР Крим	5 років з 18.09.96 р.
2. Спеціальна економічна зона “Донецьк”	м. Донецьк, Донецька область	60 років з 21.07.98 р.
3. Спеціальна економічна зона “Азов”	м. Маріуполь, Донецька область	60 років з 21.07.98 р.
4. Спеціальна економічна зона “Закарпаття”	Ужгородський та Мукачівський райони, Закарпатська область	30 років з 09.01.99 р.
5. Спеціальна економічна зона “Яворів”	Яворівський район, Львівська область	20 років з 17.02.99 р.
6. Спеціальна економічна зона “Інтерпорт Ковель”	м. Ковель, Волинська область	20 років з 01.01.00 р.
7. Спеціальна економічна зона “Миколаїв”	м. Миколаїв, Миколаївська обл.	30 років з 01.01.00 р.
8. Спеціальна (вільна) економічна зона “Порто-франко” на території Одеського морського торговельного порту	м. Одеса	25 років з 01.01.00 р.
9. Спеціальна економічна зона “Рені”	м. Рені Одеської області	30 років з 17.05.00 р.
10. Спеціальна економічна зона “Порт Крим”	м. Керч, АР Крим	30 років з 01.01.00 р.
11. Спеціальна економічна зона “Славутич”	м. Славутич, Київська область	20 років з 30.06.98
12. Спеціальна економічна зона туристсько-рекреаційного типу “Курортполіс Трускавець”	м. Трускавець, Львівська область	20 років з 01.01.00 р.

Фахівці аналітичного відділу часопису “Економіст” зазначають, що вільними економічними зонами України цікавляться сьогодні різні інвестори – і за походженням капіталу, і за характером продукції. Вони наводять такі приклади: друга у світі компанія з електроніки сингапурська “Флекстронікс” оголосила у липні, що переводить виробництво картриджів для копіювальних машин з Голландії до Карпат; болгарська компанія “Пріста Ойл” хоче будувати комплекс для переробки мастил у вільній економічній зоні Чорноморського порту Одеси вартістю у 2,5 млн дол.; австрійська компанія “Трайцінгер”, що експортує м’ясо до Росії, створила у Карпатах своє відділення і готова будувати там завод. Пільгами у вільних економічних зонах України користуються не лише закордонні інвестори, а й українські експортери, як, приміром, один із найбільших в Україні виробників сталі – “Азовсталь”.

Що ж саме приваблює інвесторів? По-перше, звільнення від податку на додану вартість та корпоративного податку упродовж перших 3 років. По-друге, – місцевість. Наприклад, для вже запланованої болгарської Прісти близькість до Одеського порту полегшує їй транспортування. Приватна компанія “Євро кар”, що збирає автомобілі Шкода користується сусідством із залізницею. Здається, що у вільних економічних зонах є лише одні позитивні сторони – і податкова воля для підприємств, і низькі ціни для споживачів, і робочі місця для українців, і соціально-економічний розвиток проблемних областей [12].

Але, те, що добре для підприємництва, не завжди добре для державного бюджету. Найбільший кредитор України – Міжнародний Валютний Фонд – розкритикував уряд за податкові пільги. Експерти Фонду вважають, що вільні економічні зони часто використовуються компаніями лише з однією метою – уникнути податків, а це позбавляє бюджет додаткових коштів [10]. Український уряд відмовляється закрити зони, але обіцяє зупинити нелегальний імпорт до ВЕЗ, що не пов’язана з діяльністю місцевих підприємств.

Дискусія про те, скільки втрачає держбюджет України від діяльності вільних економічних зон, очевидно, ще попереду, але, за даними Держкомстату, від початку 2008 року в Україні на 15 % зросли прямі іноземні інвестиції у порівнянні з тим самим періодом минулого року. Сполучені Штати залишаються лідерами інвестицій в Україну. Із загальної суми інвестицій у 4,7 млрд дол., частка американців становить 827,5 млн [9].

Варто відмітити, що процес залучення інвестицій у вільні економічні зони нерозривно пов’язаний із загальнополітичними і макроекономічними процесами, які відбуваються на Україні. Починаючи з 2004 року на ВЕЗ України почали відбуватися негативні тенденції, в першу чергу, пов’язані із нестабільністю законодавства стосовно їх функціонування. Так, згідно ст. 9 Закону України “Про Державний бюджет на 2004 рік” [4] був введений мораторій на затвердження в 2004 році нових інвестиційних проектів в спеціальних економічних зонах і територіях пріоритетного розвитку країни. Ухвалення цієї статті зробило неможливим процес залучення інвестицій в депресивні регіони області, проте у другому півріччі мораторій було відмінено і у кінці 2004 року був затверджений перший інвестиційний проект по розвитку ВЕЗ.

Але на початку 2005 року ситуація по залученню інвестицій і реалізації діючих проектів на ВЕЗ значно погіршилася. Законами України “Про Державний бюджет України на 2005 рік” від 25.03.2005 р., № 2505 [5] і “Про внесення змін до Закону України “Про Державний бюджет України на 2005 рік” [6] введений мораторій на розгляд і затвердження нових інвестиційних проектів на ВЕЗ і ТПР України, відмінені пільгові умови оподаткування і державні гарантії забезпечення інтересів суб’єктів підприємницької діяльності. Ці зміни в законодавстві не дозволили підприємствам повернути необхідні інвестиційні ресурси для реалізації проектів зон, відповідно підприємства не закуповували необхідне устаткування, що призвело до не створення передбачених контрактом нових робочих місць, і відповідно до гальмування випуску продукції.

Таким чином, прийняте законодавство в сфері ВЕЗ не мало змоги бути реалізованим в первинному вигляді та послужило тягарем для інвестиційної діяльності в Україні. Після ухвалення законів, що практично відміняли спеціальні режими інвестиційної діяльності у ВЕЗ, нові інвестиційні проекти в 2005–2008 рр. не затверджувалися, що загострило в них соціально-економічну ситуацію.

Ряд підприємств після ліквідації спеціального режиму інвестиційної діяльності понесли значні збитки і припинили залучення інвестицій, почали згортати свою виробничу діяльність. Для аналізу переваг та недоліків ВЕЗ постановою Верховної Ради України створено Тимчасову слідчу комісію з питань перевірки ефективності функціонування спеціальних економічних зон та територій пріоритетного розвитку в Україні. Комітетом спільно з Головним управлінням економіки облдержадміністрацій ВЕЗ надавалися комісії аналітичні матеріали щодо функціонування територій пріоритетного розвитку в Луганській області. За результатами роботи Тимчасової слідчої комісії з питань перевірки ефективності функціонування спеціальних економічних зон і територій пріоритетного розвитку в Україні планується одержати висновки і пропозиції про перспективи подальшого розвитку ВЕЗ в Україні у 2009 році [11, с. 80].

З метою відновлення зацікавленості інвесторів в реалізації інвестиційних проектів на ТПП було розроблено проект Закону України “Про внесення змін до деяких законів України щодо стимулювання розвитку регіонів” в частині визначення подальшого функціонування територій пріоритетного розвитку [7].

З метою вирішення окресленого кола проблем, у даний час розроблено і внесено на розгляд Верховної Ради України опрацьований відповідно з нормами Конституції України проект Закону України “Про внесення змін і доповнень до Закону України “Про загальні засади створення і функціонування спеціальних (вільних) економічних зон”. Зазначеним законопроектом передбачається, що в Україні можуть створюватися вільні зони таких видів: зовнішньоторговельні, виробничі, науково-технічні, туристсько-рекреаційні, визначається також поняття локальної (точкової) вільної зони та комплексної вільної зони.

Виходячи із світового досвіду, слід зауважити, що практика створення особливих економічних зон, які охоплюють цілком адміністративні території себе не виправдала. Тому, запропонованим законопроектом визначається, що межі вільних зон не можуть збігатися з межами одиниць адміністративно-територіального устрою України. При цьому мають бути чітко визначені регулюючі механізми створення і функціонування усіх без винятку ВЕЗ, а також обґрунтовані альтернативні варіанти розвитку вільних економічних зон, ув'язані з перспективами майбутньої структурної перебудови економіки України, можливими змінами кон'юнктури світового ринку, проблемами вирівнювання рівня розвитку окремих регіонів країни. Відсутність альтернативних варіантів може призвести до певної консервації ВЕЗ у своєму розвитку, віддаляючись при цьому від потреб вітчизняної економіки в цілому та проблем регіонального розвитку зокрема, посилюючи локальний сепаратизм та економічне відокремлення від держави.

Проте слід пам'ятати, що навіть з усіх точок зору ідеально розроблений пакет документів по створенню будь-якої зони на практиці не буде збігатися з фактичними діями по його реалізації. Тому треба брати до уваги: логічність задуму, послідовність його реалізації, ресурсну забезпеченість проекту.

Світовий досвід свідчить про певні вимоги щодо створення інфраструктури вільних зон. Виходячи з цього, питання створення та функціонування вільних економічних зон у складі транспортних коридорів потребує більш детального і ґрунтовного опрацювання. Зокрема, відкритими є питання розробки систем управління транспортними артеріями загальнодержавного значення з урахуванням можливостей, потреб та наслідків функціонування вільних зон у складі транспортних вузлів (морські порти, аеропорти, залізничні комплекси), умов їх реструктуризації та приватизації як єдиних майнових комплексів з урахуванням загальнонаціональних інтересів, порядок пропуску та митного оформлення ввезення (вивезення) товарів та інших предметів у вільні економічні зони, маючи на увазі максимальне спрощення цих процедур.

Вже зазначалось, що створення в Україні окремих територій сприяння підприємству та інвестиціям – вільних економічних зон – є одним з перспективних заходів по приєднанню до світового економічного простору і побудови відкритої економіки. Проте, іноземний досвід створення і розвитку ВЕЗ не може бути повністю запозичено і механічно відтворено без урахування реалій сучасного етапу розвитку української економіки. Тому, після детального його вивчення і осмислення, необхідно розробити адаптовані до вітчизняних економічних та правових умов основні принципи побудови вільних економічних зон, визначити систему цілей, встановити загальнодержавні пріоритети галузевої та функціональної орієнтації ВЕЗ, створюваних в Україні.

Дуже важливо, щоб ефект від функціонування ВЕЗ мав не тільки локальний (на її території), але й макроекономічний (для всього народного господарства України) характер. Необхідно досягнути збалансованості інтересів усіх учасників інвестиційного процесу на території зони. Це стосується як державних структур, так і вітчизняних та іноземних підприємств, які в умовах економічної кризи в Україні повинні мати рівні права для вкладення інвестицій в розвиток економіки. Причому у кожній з ВЕЗ необхідно забезпечити можливості для багатоваріантного економічного розвитку, тобто розробка проекту створення зони передбачає, як зазначалось вище, альтернативність напрямків, за якими потенційно вона може розвиватися.

Для нормального функціонування ВЕЗ необхідно розробити програму її розвитку, що врахувала б варіанти створення фінансової та банківської інфраструктур ринкової економіки в зоні, які повинні створити умови для першочергового накопичення капіталу, здатного забезпечити інвестування не лише простого, а й розширеного відтворення валового національного продукту України, завдяки якому тільки й можливо забезпечити прискорений розвиток її народного господарства. В багатьох країнах, що розвиваються, встановлено жорст-

кий контроль за економічною діяльністю, яка дискримінується, перш за все, за рахунок фіскальної політики. У ВЕЗ такий контроль послаблено, а податкова система працює у пільговому режимі, особливо це стосується стягнення митних зборів на території України.

Узагальнюючи досвід створення вільних економічних зон в Україні, необхідно відзначити орієнтацію ініціаторів їх створення на залучення недержавних коштів для розбудови інфраструктури ВЕЗ, що в сучасній вітчизняній економічній ситуації є, безумовно, позитивним і перспективним фактором майбутньої стабілізації розвитку. Будучи, в цілому, перспективною формою регіонального господарювання і зовнішньоекономічної діяльності в Україні, формою новою і складною для держави, такою, яка вимагає строго селективного підходу, великої підготовчої роботи та відповідальних рішень в центрі і на місцях, вільні економічні зони можуть забезпечити ефективний розвиток регіональних економічних комплексів і держави в цілому.

Доцільно підкреслити, що співставлення витрат та результатів, яке традиційно використовується для техніко-економічного обґрунтування проекту ВЕЗ, як правило не враховує найважливіших, особливо для української економіки, соціально-економічних вигадів від її створення, а саме:

- модернізуючий вплив ВЕЗ на вітчизняну економіку;
- можливість експериментувати з тими економіко-політичними механізмами, які є новачками для країни і раніше не використовувались;
- здатність ВЕЗ сприяти трансформації закритої економіки у відкрити.

Позитивний вплив ВЕЗ на економіку країни в цілому виникає, як правило, тоді, коли кількість та розміри зон досягає певної критичної маси, а національна економіка і законодавство – певної стабільності. Якщо права та господарська системи несталі, характер впливу ВЕЗ може бути різноспрямованим.

Безумовно, аргументи проти вільних економічних зон досить вагомі. Так, сьогодні ані Донецька область з усіма її вугільними проблемами, зношеними основними фондами, нерозвинутою інфраструктурою та станом роздержавлення, ані Закарпаття, де стихійні лиха, які ще не скінчилися, призвели до значних руйнацій зокрема та насамперед об'єктів інфраструктури не можуть вважатись інвестиційно-привабливими регіонами. У вільній економічній зоні “Донецьк” найпривабливішими для інвесторів є великі міста регіону: Донецьк, Маріуполь, Горлівка, Макіївка. Такі ж зони депресивності, як типово шахтарські Кіровське, Вугледар, Торез чи Держинськ потребують спеціальних механізмів залучення фінансів. Проте і тут створення вільних економічних зон може все ж відіграти конче потрібну роль певного інструменту виживання.

Таким чином, повне відновлення функціонування ВЕЗ значно покращило б інвестиційний клімат в Україні, при цьому новостворені суб'єкти господарської діяльності посприяли залученню нових технологій, створили б нову, додаткову базу оподаткування, забезпечили умови для створення нових робочих місць тощо. Вирішення перелічених у статті протиріч макроекономічного характеру дало б змогу розв'язати такі вкрай складні та гострі соціально-економічні проблеми як безробіття, низький рівень оплати праці, нерозвиненість інфраструктури, звуженість бази оподаткування тощо.

Література

1. Офіційний веб-ресурс Верховної Ради України [Електронний ресурс] / Розділ “Законотворча діяльність”, Пункт “Пошук за реквізитами: Закон України “Про загальні засади створення і функціонування спеціальних (вільних) економічних зон. (ВВР), 1992, № 50, с. 56” – Режим доступу до веб-сайту: <http://www.rada.gov.ua>.
2. Офіційний веб-ресурс Верховної Ради України [Електронний ресурс] / Розділ “Законотворча діяльність”, Пункт “Пошук за реквізитами: Постанова КМУ “Про концепцію створення спеціальних (вільних) економічних зон в Україні” № 1002 від 14 березня 1994 р.” – Режим доступу до веб-сайту: <http://www.rada.gov.ua>.
3. Офіційний веб-ресурс Верховної Ради України [Електронний ресурс] / Розділ “Законотворча діяльність”, Пункт “Пошук за реквізитами: Закон України “Про загальні засади створення і функціонування спеціальних (вільних) економічних зон. (ВВР), 1992, № 50, с. 676” – Режим доступу до веб-сайту: <http://www.rada.gov.ua>.
4. Офіційний веб-ресурс Верховної Ради України [Електронний ресурс] / Розділ “Законотворча діяльність”, Пункт “Пошук за реквізитами: Закон України “Про Державний бюджет України на 2004 рік”. (ВВР), 2004, № 43–44, с. 493” – Режим доступу до веб-сайту: <http://www.rada.gov.ua>.
5. Офіційний веб-ресурс Верховної Ради України [Електронний ресурс] / Розділ “Законотворча діяльність”, Пункт “Пошук за реквізитами: Закон України “Про Державний бюджет України на 2005 рік”. (ВВР), 2005, № 7–8, с. 162” – Режим доступу до веб-сайту: <http://www.rada.gov.ua>.
6. Офіційний веб-ресурс Верховної Ради України [Електронний ресурс] / Розділ “Законотворча діяльність”, Пункт “Пошук за реквізитами: Закон України “Про внесення змін до Закону України “Про Державний бюджет України на 2005 рік. (ВВР), 2005, № 29, с. 380” – Режим доступу до веб-сайту: <http://www.rada.gov.ua>.
7. Офіційний веб-ресурс Верховної Ради України [Електронний ресурс] / Розділ “Законотворча діяльність”, Пункт “Пошук за реквізитами: Закон України “Про внесення змін до Закону України “Про стимулювання розвитку регіонів” – Режим доступу до веб-сайту: <http://www.rada.gov.ua>.
8. Офіційний веб-ресурс Верховної Ради України [Електронний ресурс] / Розділ “Законотворча діяльність”, Пункт “Пошук за реквізитами: Постанова КМУ “Про заходи щодо створення та функціонування спеціальних (вільних) економічних зон і територій із спеціальним режимом інвестиційної діяльності” із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 1369 (1369-2003-п) від 27.08.2003” – Режим доступу до веб-сайту: <http://www.rada.gov.ua>.

9. Офіційний веб-ресурс Держкомстату України [Електронний ресурс] / Розділ “Статистична інформація”; Пункт “Аналітичні показники – вільні економічні зони–2008”. – Режим доступу до веб-сайту: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

10. Офіційний веб-ресурс Міжнародного валютного фонду [Електронний ресурс] / Розділ “Україна”; Пункт “Регіональна економіка 2008”. – Режим доступу до веб-сайту: <http://www.imf.org>.

11. Рижун Н.А. Про основні проблеми та заходи щодо активізації вільних економічних зон в Україні / Н.А. Рижун // Економіст. – 2007. – №6. – С. 78–81.

12. Сахарницька В.О. Розробка стратегії: минуле, сучасність та майбутнє [Електронний ресурс] / В.О. Сахарницька. – Електрон. дані – Розділ Стратегія. – Режим доступу до веб-журналу: <http://www.management.com.ua/strategy/str004.html>.

УДК 327.8

Я.П. МАШТАЛІР

Хмельницький національний університет

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УЗГОДЖЕНОГО РОЗВИТКУ ДИПЛОМАТИЧНОЇ СЛУЖБИ І ЗЕД

На основі аналізу теорії здійснення дипломатичної діяльності та розвитку інформаційних технологій досліджено основні проблеми, які стоять на заваді дипломатичних представництв за сучасних умов глобалізації світу.

Based upon the analysis of the theory of performance of diplomatic activities and the development of information technologies, the basic problems which put obstacles in the way of diplomatic missions on the assumption of globalization in the modern world have been investigated.

Вступ. Роль інформації в житті будь-якої людини, а тим більше суспільства, важко переоцінити. Інформація – це та субстанція, що супроводжує нас все життя. З її допомогою організується спільну працю людей, утворюються професійні союзи, колективні господарства, політичні партії й об’єднання. На її основі функціонують інститути державної влади, ведеться боротьба з організованою злочинністю тощо. Інформація є основою діяльності органів законодавчої, виконавчої й судової влади, всієї системи державного управління, управління Збройними Силами.

Аналіз останніх досліджень. З’ясуванню сутності економічної дипломатії та забезпеченню дипломатичної служби були присвячені роботи таких відомих вчених-економістів, як Г. Каррон де ла Каррьер, Г. Кіссінджер, М. Лебедева, Г. Нікольсон, В. Нижник, В. Попов, О. Сагайдак, П. Сардачук, Дж. Фельтхем та ін.

Постановка завдання. Метою даного дослідження є аналіз необхідності та шляхів реалізації інформаційного забезпечення узгодженого розвитку дипломатичної служби та зовнішньоекономічної діяльності.

Результати дослідження. Досягнення науково-технічної революції, пов’язані зі створенням комп’ютерів, сучасних засобів зв’язку й телекомунікацій, кардинально змінили можливості інтелектуальної діяльності людини. Зараз уже важко представити роботу державного службовця, депутата, дипломата, підприємця або журналіста без комп’ютера, сучасних засобів зв’язку, телекомунікаційного обміну даними, тобто всього того, що визначається поняттям сучасні інформаційні технології. Вони змінили звичне поняття про методи організації навчального процесу в школах й інститутах, способах проведення досліджень у науці, принципах управління державою. Важко переоцінити наслідки створення сучасної інфраструктури для прогресу всього людства. Людство знаходиться на початку епохи формування світового інформаційного співтовариства.

Це визначається наступними основними обставинами.

По-перше, в умовах реалізації конституційних прав громадян на волю економічної, інформаційної й інтелектуальної діяльності істотно зростають потреби соціально активної частини суспільства в розширенні інформаційної взаємодії як всередині країни, так і із зовнішнім світом.

По-друге, інтенсивний розвиток інформаційної інфраструктури й, насамперед, інформаційно-телекомунікаційних систем, інтеграція у світовий інформаційний простір, а також інформатизація практично всіх сторін громадського життя, діяльності органів державної влади й управління істотно підсилили залежність ефективності функціонування суспільства й держави від стану інформаційної сфери.

По-третє, індустрія інформатизації й інформаційних послуг на сучасному етапі розвитку людства є однією з найбільш динамічно розвинутих сфер світової економіки, здатної на рівні конкурувати по прибутковості з паливно-енергетичним комплексом, автомобілебудуванням, виробництвом сільськогосподарської продукції й промислової продукції.

По-четверте, інформаційна інфраструктура, інформаційні ресурси стають ареною міждержавної боротьби за світове лідерство, досягнення протидіючими країнами певних стратегічних і тактичних політичних цілей [4].

Дипломатична служба, як і будь-який інший політичний інститут, тісно пов’язаний з усіма структурами цивільного суспільства. Не є виключенням і засоби масової інформації (ЗМІ) – преса, книжкові видавництва,